

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

DE || LIBERTATE || CHRISTIANA ||

Lensaeus, Johannes

Antverpiae, 1590

Capvt X. Quale sit quod aiunt, optimè Reipublicæ Christianæ ad religionis
conseruationem consuli, si gladio recondito, suæ quisque conscientiaë
relinquatur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-46059](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-46059)

CAPVT X.

Quale sit quod aiunt, optimè Reipublicæ Christianæ ad religionis conseruationem consulti, si gladio recondito, sua quisque conscientia relinquatur.

AT optimè, aiunt, prudentissimeque statum Ecclesiarum curauerit, si gladio recondito, vnumquemque pro suæ conscientia testimonio viuere in religione patiatur. Hoc enim & iste postulat haud obscuris verbis. Quo quidem in loco diceretur aliquid, quod audiri posset æquius, si omnium conscientias vera fides ac Dei timor instrueret. Nunc verò tanta conscientiarum in multis absurditas est, adeo que illæ ad omnia pro libidine cuiusque laxantur; nihil vt sit adeò sacrilegum aut impium, quod non ab aliquibus ex conscientia testimonio peragatur. An obscurum est, non paucos ex conscientia testimonio, imo verò ex impulsu, vt aiebant, Spiritus sancti hunc zelum suscepisse, vt Dei ministros sacerdotes, quos possent, obtruncarēt? vt sacra Deo templa propter eam quam sibi fingebant idololatricam, sacrilegis manibus ac pedibus profanarent? Quid si & hoc habeat conscientia testimonium, quod etiam literis quidam mandauerunt: Omnes in Republica debere esse pares, non alios alijs quicquam in illa re præscribere: neminem vt superiorem audiendum esse, cum suis cuique spiritus ad omnia rectè sapienterque gerenda sufficiat? Hoc igitur si quisquam erit qui sequatur, vt erunt certè plurimi, nonne breui ex testimonio conscientia Rempublicam euersam, & sacra profanaque omnia perturbata & confusa cerneamus? Scimus etiam quibus testimonium conscientia dictauerit, vt de alienis vxoribus cogitarēt. Quæ conscientia sic à spiritu informata significabatut, vt dicerent: Spiritus meus concupiscit carnem tuam. Hæc igitur, aliaque permulta, quæ longum esset persequi, si quis-

quisquam ex conscientia suae testimonio facere sine-
retur, & si nulla in rebus humanis diuinitus ordinata
superior potestas timeretur; non modò breui nullam
Ecclesiam, sed nec Rempublicam vllam haberemus.
An est igitur hæc Christiana libertas, quam & hoc sub
nomine quidam postulant, vt pro suo quisque arbitrio
& facere quæ velit, & de religione sentire permittatur?
Non, inquis, quæ velit quisque facere, sed, prout libue-
rit, de religione sentire. Quasi verò minor sit religionis
causa, quàm morum: quasi regula certa sit iuxta quam
viuatur, & non sit aliqua certa ad quam fidei & pieta-
tis ratio reuocetur: quasi denique liberum de religione
iudicium, libertas quoque, ceu potiùs licentia, qua de-
teriores omnes reddimur, rebus in agendis non multo
pòst consequatur. Et quæ mors animarum peior atque
nocentior esse possit quàm libertas erroris? Hoc qui-
dem Augustinus præclare dixit, cùm tale quippiam in
Donatistis reprehenderet; qui propterea Iulianum
apostatam habere Imperatorem & iudicem, quàm
Constantinum Catholicum maluerunt. Nam prior
Constantinus, inquit, contra partem Donati seuerissi-
mam legem dedit. Hunc imitati filij eius, talia quoque
præceperunt. Quibus succedens Iulianus, desertor
Christi & inimicus, supplicantibus Rogatiano & Pó-
tio, perditioni partis Donati libertatem permisit. De-
nique tunc reddidit Basilicas hæreticis, quando tem-
pla dæmonijs; eo modo posse putans Christianum no-
men perire de terris, si vnitati Ecclesiæ, de qua lapsus
fuerat, inuideret, ac sacrilegas dissensiones liberas esse
permitteret. Attendis, opinor, quodnam dicat Iuliani
studium fuisse, cùm schismaticis Donatistis liberta-
tem permitteret, quam Imperatores Catholici nega-
uerant. Hoc idem prorsus & nunc diaboli studium
est: vt videlicet sacrilegis dissensionibus, libertate per-
missa, paulatim & Christi nomen è terra viuentium

Epist. 166.

era-

eradatur. Sed hoc vt peragatur felicius, exitiosamque fraudem quo pauciores deprehendant, interea Christi nomen in ore est omnibus; huius se Spiritum, huius verbum per omnia sequi profitentur. Atque vt Regis sub nomine cudunt quæ volūt Regi rebelles, sic ijdem studiosissimè de Christi protestantur iniurijs, qui maximè Christo aduersantur. Scit enim hoc nomen diabolus displicere nondum posse: quantoque magis ab eo conatur sensim auertere, tanto hoc & commendat blandiùs, & inculcat frequentiùs: agnìque sibi quasi duo cornua facit, quo minùs in eo vox draconis suspecta habeatur. His ergo conatibus eius qui & discipulos Christi expetiuerat vt cribraret sicut triticum, non sese omnes pijs precibus, Reges autem peculiariter gladijs suis opponerent? Et quibus dictum est, Seruite Domino in timore, & exultate ei cum tremore, nequãdo irascatur Dominus, & pereatis de via iusta? nonne Regibus? At quonam modo seruiunt Domino Reges in timore, nisi ea quæ contra Domini iussa fiunt, religiosa seueritate prohibendo? Aliter enim eorum quisque seruit quia homo, aliter quia Rex est. Nã quia homo, seruit viuendo fideliter: quia verò Rex est, seruit leges iusta præcipientes, & cõtraria prohibentes, conuenienti vigore sanciendo. Sicut seruiuit Ezechias, lucos & templa idolorum, & ea excelsa quæ fuerant contra Domini præceptum constructa, destruendo. Sicut seruiuit Iosias, cum talia & ipse pius imitator faceret. Sicut seruiuit Rex Niniuitarum, ciuitatem vniuersam ad Dominum pœnitentiæ placandum operibus religioso Dei timore compellens. Sicut seruiuit Darius, cum idolum confringendum Danieli traderet, eiusque inimicos leonibus objiceret. Sicut seruiuit Nabuchodonosor, quando omnes in suo regno positos, à Deo vero blasphemãdo, lege terribili prohibuit. Postremò (vt propinquius aliquod iungamus exemplum)

Apo. 13.

*Diuus Am-
brosius in ora-
tione funebri
de obitu Va-
lentiniani.*

plum) sicut seruiuit Valentinianus iunior, ad quem cum propter recuperanda templorum iura, & sacerdotiorum profana priuilegia, cultusque sacrorum, suos misisset Roma legatos, simulque (quod grauius est) Senatus nomine niteretur: vniuersis qui in consistorio aderant, Christianis pariter atque Gētilibus, reddēda esse censentibus, solus ille, velut Daniel excitato in se fidei spiritu, Christianos quidem perfidiæ arguebat, Gētilibus verò referebat, quod pius frater eripuisset, hoc à se reddi non posse, quòd in eo & religio læderetur & frater. Deniq. postulet, inquit, parens Roma alia quæcunque voluerit, de beo affectum parenti, sed magis obsequium Deo, parentis auctori. Veterem suam repe- tebat Roma in religione libertatem, id est, antiquam teterriamque in impietate seruitutem. Num reddidit Valētinianus? minimè verò. Et hoc, Ne religio, in- quit, læderetur & frater. Mirum si profanis idolorum cultibus religio lædeatur, & non lædatur hæresibus: imò verò tanto grauius officiunt, quāto latentiùs sal- lunt sub blandissimo nomine redēptoris. Si religionē nō lædūt hæreses, quæ sunt ergo vulpes paruulæ, quæ demoliuntur Dominicas vineas, propterea que non li- berè vagari sinuntur, sed capi iubetur? Capite, inquit, nobis vulpes paruulas; quas & satius esse dicit Bernar- dus gladio illius coërceri, qui non sine causa gladium portat, quān permitti imbecillos multorum animos in errores traducere: præsertim quia & vulpes, quod mirandum est, in aprum sensim proficit; aut certè si & priùs apererat, vulpinisque & utebatur fraudibus, & tegebatur exuijs, tandem illum detegit atque exhibet aprum de quo scriptum est: Exterminauit eam aper de silua, & singularis feras depastus est eam. Si nihil officeret hæresis pietati, cur ab Apostolo diceretur sub- uertere fidem, multumque ad impietatem proficere? Cur Alexandrum & Hymenæum, nisi ob hæresis suæ blasphemæ.

*Cantic. 2.
Serm. 66. in
Cantica.*

Psal. 79.

2. Tim. 1.

blasphemiam, quæ procul dubio pietati contraria est, satanæ, quo tortor nequit esse crudelior, tradidisset? Cum igitur vehementer illa pestis officeret, atrocissimo supplicio coercendum esse beatus Apostolus iudicavit. Illud enim ipsum tradi satanæ, siue quod Dominus ait, Si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus; grauius est (vt beatus Augustinus ait) quàm si quis gladio feriretur, quàm si flammis absumeretur, si feris subigeretur: alligaturque homo in feliciùs & amariùs Ecclesiæ clauibus, quàm quibuslibet grauiùs & durissimis ferreis vel adamantinis nexibus: vt frustra hic noster Catholicis Principibus constare conetur inuidiam, commemoratione præteriti temporis, quo publica de hereticis supplicia diuersis in locis sumpta esse noscuntur. Quæcunque enim velint proferant, & omnia quantumcunque libeat exaggerent, nullum grauius reperiēt eo supplicio, quo quis reiectus de Ecclesia, rabido (vt ait diuus Hieronymus) demonum ore discerpitur. Ergo beatus Apostolus, qui tantum supplicium inferebat ob heresim, tribuendamne cuique censebat suæ professionis libertatem? Cuius exemplum intuens diuus Hieronymus, mirari se dicit, sanctum Episcopum, cuius in parochia Vigilantius presbyter esse dicebatur, acquiescere furoribus, & non virga Apostolica, virgaque ferrea confringere vas inutile, & tradere in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat. Meminerit, inquit, illius dicti: Videbas furem, & currebas cum eo, & cum adulteris portionem tuam ponebas. Et alio in loco: In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, vt disperderem de ciuitate Dei omnes operantes iniquitatem. Et iterum: Nonne odiētes te Dñe oderam, & super inimicos tuos tabescebam? Eiusdem Apostoli beatus quoque Pontifex Innocentius exemplum intuens, cum de coercendis Pelagianis loqueretur, Auellendi sunt, inquit, longius, & ab Ecclesiæ pro-

*Matth. 18.
Lib. 1. contra
aduersarium
Legis & Pro-
phet. cap. 17.*

*In epistola ad
Helsiodorum.*

*Lib. contra
Vigilantium.*

*Circa princi-
pia tom. 1.
opusculor. una
D. August.*

cul remouendi visceribus; ne diutius multa occupās, insanabilis post error increseat. Neque hīc plures necesse est commemorem Apōstolici imitatores exēpli, cū eam constet semper in Ecclesia Dei viguisse disciplinam; vt qui nouellæ doctrinæ fermēto, Christiani dogmatis puritatem vitarent, monitūque sapiūs, in suscepto nihilominus instituto, superbæ animositatis obstinatione persisterent, excommunicationis gladio præciderentur à Christi corpore, atque in diaboli potestatem traderentur. Num igitur maiores nostri, nū tam multi diuersissimis ætatibus Ecclesiarum moderatores prudentissimi, optabilem istam hoc tempore multis probauissent libertatem? Quæ si esse deberet, nunquam Apocalypsis angelum Pergami Ecclesiæ reprehenderet, propterea quòd haberet aliquos tenētes doctrinam Nicolaitarum: nunquam angelo Thiatyræ Ecclesiæ scriberet Dominus, habere se hoc aduersus eum, quia permetteret mulierem Iezabel, quæ se dicit prophetissam, docere & seducere seruos suos: nunquā ipse Gentium Apōstolus adedò vehementer abscindi eos optauisset, qui Galatas erroris sui prædicatione conturbant: non increpari durè Cretenses voluisset, vt essent sani in fide: non venturi tēporis (in quod profectò nos incidimus) lugendum in religione statū, periculaque deplorans, diceret: Erit tempus, cū sanam doctrinam non sustinebunt: sed ad sua desideria coaceruabunt sibi magistros prurientes auribus; & à veritate quidem auditum auertent, ad fabulas autem conuertentur. Futurum hoc magis magisque beatus Apōstolus præuidebat: ac ne bonorum opinione celerius dira contagia per incautum vulgus serperent, vigilantia atque disciplina, quo maturè propulsarentur, in vno Timotheo quemlibet episcopum admonebat. scilicet in his omnibus patronum agens expetitaè huius impudentissimis & vōtis & vocibus perniciosissimæ

*Apos. 2.**Tit. 1.**1. Tim. 4.**Irenia.*

mæ libertatis. Quam libertatem qui permitti in Ec-
clesia docent oportere, nihil aliud sanè mihi quàm
Babylonem ædificare velle videntur.

CAPVT XI.

*Quid fuerit discriminis antiquis temporibus, inter diaboli
ciuitatem & Dei, quantum pertinet ad hanc
in religione libertatem.*

SI enim aliquando se habuit impia ciuitas, in qua
de Deo & mundo, de bonorum malorumque fi-
nibus, quod quisque delirarat, impunè tradebat, &
sibi discipulos facere, scholasq. studebat. Cùm enim
essent innumera propemodum Philosophorum dis-
sentiones, quis vnquam populus, quis senatus, quæ
potestas vel dignitas publica, ciuitatis impiæ dijudi-
candas illas, & alias quidem probandas ac recipiendas,
alias improbandas repudiandasque curauit: ac non
passim sine vllò iudicio confuseque habuit in gremio
suo tot controuersias hominum dissentientium, non
de agris ac domibus, vel quacunque peculiari ratione,
sed de his rebus quibus aut miserè viuitur, aut beatè?
Vbi etsi aliqua dicebantur vera, eadem licentia pror-
sus & falsa ingerebantur: vt non frustra talis ciuitas
mysticum vocabulum Babylonis accepit. Quippe
Babylon idem valet, quod, si Latinè confusionem di-
xeris. Nec verò intrerat diaboli, qui eius est princeps,
quàm contrariis inter se corrigerentur erroribus, quos
meritò multæ variæq. impietates omnes pariter pos-
sidebat. Iam velim Dei ciuitatem, quam sibi tempori-
bus iisdem in Iudaico populo construxerat, mihi pau-
lis per contempleris (ijs ramen diebus sepositis, quibus
non erat Rex in Israël, sed vbi quisque quod bonum
sibi videbatur, hoc faciebat: quos dies hodie multi
nobis, si possent, reuocarent) ijs igitur diebus exceptis,

Iudic. cap. 27.